

XLII. Ifjú Fizikus

3. forduló Megoldások

1. feladat:

Az a.) és b.) esetben a mérleg a súlyunkat mutatja, mivel a Newton III. törvénye értelmében a kezünkre és a fejünkre ugyanakkora, de ellentétes irányú erő hat, ezek eredője nulla.

A c.) esetben amikor leguggolunk, testünk tömegközéppontja lefele gyorsul, ezért Newton II.

értelmében $m \cdot a = m \cdot g - F$, ahol F az a nyomóerő, amellyel talpukat nyomja a mérleg. Tehát mi $F = m \cdot g - m \cdot a$ erővel nyomjuk a mérleget. Felemelkedésnél $F = m \cdot g + m \cdot a$. Tehát

leguggolásnál kisebb, felegyenesedéskor pedig nagyobb erőt jelez a mérleg. 300-400 N is lehet a különbség a gyorsulástól függően.

2. feladat:

Adatok: $v_1 = 5 \text{ m/s}$ $v_2 = 340 \text{ m/s}$ $s = 276 \text{ m}$

A hang $t_1 = \frac{s}{v_2}$ idő múlva ér a falhoz, ezalatt a kerékpáros $s_1 = v_1 \cdot t_1 = v_1 \cdot \frac{s}{v_2}$ utat tesz meg.

Így $s_2 = s - v_1 \cdot \frac{s}{v_2}$ távolságra lesz a faltól. Ezután a hang és a kerékpáros szembe haladnak, így

$$t_2 = \frac{s - s_1}{v_1 + v_2} \quad \text{idő múlva találkoznak.}$$

A teljes időtartam $t = t_1 + t_2 = 1,6 \text{ s}$ lesz. A kerékpáros által megtett út pedig $s_3 = v_1 \cdot t = 8 \text{ m}$.

3. feladat:

Adatok: $F_1 = 200 \text{ N}$ $A_1 = 5 \text{ cm}^2$ $A_2 = 25 \text{ cm}^2$ $l_2 = 10 \text{ cm}$

Pascal törvénye alapján $\frac{F_1}{A_1} = \frac{F_2}{A_2}$, amiből $F_2 = \frac{A_2}{A_1} \cdot F_1 = 1000 \text{ N}$.

Mivel a folyadékok gyakorlatilag összenyomhatatlanok, ezért a két dugattyú által elmozgatott víz térfogata egyenlő. Ezt a keresztmetszetekkel és az elmozdulásokkal felírva: $A_1 \cdot l_1 = A_2 \cdot l_2$, ebből pedig $l_1 = 50 \text{ cm}$ adódik.

A kisebbik dugattyú elmozdulásakor a munka $W_1 = F_1 \cdot l_1 = 200 \text{ N} \cdot 0,5 \text{ m} = 100 \text{ J}$ lesz. Hasonló logikával a másik dugattyú elmozdulásánál a munka $W_2 = F_2 \cdot l_2 = 1000 \text{ N} \cdot 0,1 \text{ m} = 100 \text{ J}$.

4. feladat:

Adatok: $U_{AB} = 116 \text{ V}$ $R_1 = 20 \Omega$ $R_2 = 60 \Omega$ $R_3 = 5 \Omega$ $R_4 = 15 \Omega$

a, A felső ágba az eredő ellenállás $R_e = 20 \Omega$ lesz, az áramerősség pedig $I_1 = \frac{U_{AB}}{R_1} = 5,8 \text{ A}$.

Az alsó ágba az eredő ellenállás 80Ω , itt az áramerősség $I_2 = \frac{U_{AB}}{R_2} = 1,45 \text{ A}$.
A 20Ω ellenállásra eső feszültség $U_1 = 20 \Omega \cdot 1,45 \text{ A} = 29 \text{ V}$.

Az 5Ω ellenállásra eső feszültség $U_2 = 5 \Omega * 5,8 \text{ A} = 29 \text{ V}$ lesz ugyanúgy. $U_1 = U_2$ és ezért a C és D pontok azonos potenciálúak, tehát közöttük a feszültség nulla.

b, Az ideális árammérőnek eltekintünk az ellenállásától, ezért az $I = I_1 + I_2 = 7,25 \text{ A}$ áramerősséget mutat.

5. feladat:

Mivel a jég sűrűsége kisebb az olajénál, ezért a jégkocka kezdetben úszik az olajon (esetleg lebeghet is az adott olaj sűrűségétől függően!). A megolvadt jégből keletkezett víz hozzátapad a jéghez, így a kocka átlagsűrűsége növekszik, ezért a jégkocka fokozatosan lesüllyed. Ha már nagy a vízcsepp, akkor leválhat a jégdarabról. Ekkor a felhajtóerő nagyobb lesz, mint a kockára ható gravitációs erő , ezért felemelkedik. A folyamat kezdődik előlről. Az olaj nagy viszkozitása lassítja a kocka mozgását, de jégdarab akár foroghat is (a vízcsepp helyzetétől függően).

6. feladat:

Gravitációs hullámok:

- a téridő görbületének hullámszerűen terjedő megváltozása.
- a hullámokat keltő rendszerek a kettős csillagok, amelyek egyik tagja fehér törpe, neutroncsillag, vagy fekete lyuk.
- a gravitációs hullámok fénysebességgel terjednek.
  - Albert Einstein 1916-ban már megjósolta a gravitációs hullámok létezését. Ezt most sikerült bizonyítani.
  - a felfedezés segítheti eddig láthatatlan dolgok megtalálását az űrben, az ősrobbanás megértését.
  - LIGO: lézer- interferométeres gravitációshullám- obszervatórium, itt mérték a vátozást.
  - Két fekete lyuk ütközését észlelték, ez 1 milliárd évvel ezelőtt zajlott le.